

CEPOS NOTAT:

EN MYTE, AT DE LAVEST LØNNEDE HAR MINDST VÆKST I INDKOMST – DET FORHOLDER SIG OMVENDT

01-02-2019

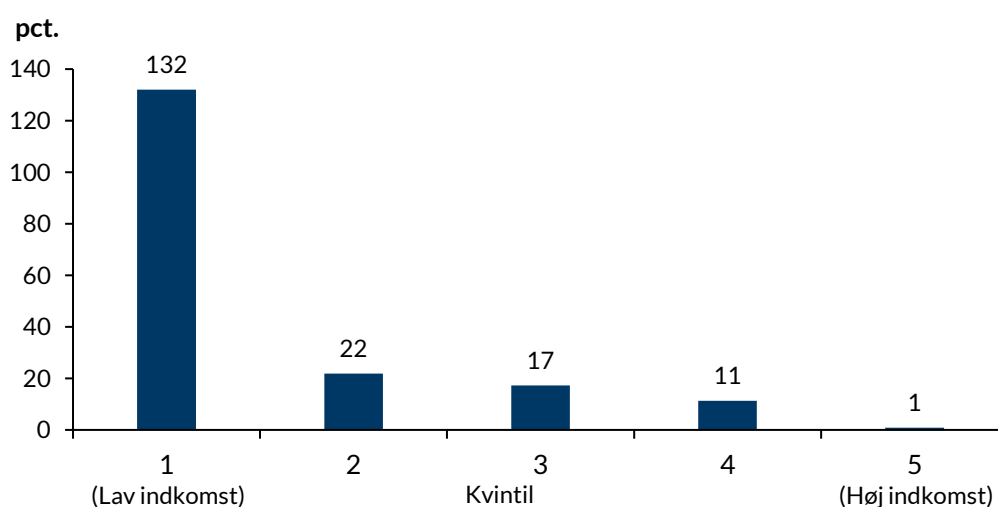
AF DIREKTØR MARTIN ÅGERUP (40 51 39 29)

De 20 pct. af danskerne der i 2008 tjente **mindst**, fik frem til 2017 en indkomstfremgang på hele 132 pct. mens de 20 pct., der i 2008 tjente **mest** kun indkasserede en indkomstfremgang på 1 pct.

De seneste to årtier har de 20 procent med lavest indkomst haft en fem-årig indkomstfremgang i størrelsesordenen 30-50 pct. uden nogen klar tendens til hverken stigning eller fald i denne vækstrate. Dermed afliver analysen den myte, at dem med de laveste indkomster er blevet koblet af velstandsudviklingen siden finanskrisen.

Nærværende analyse følger de samme personer over tid. Med andre ord beregnes indkomstudviklingen for de konkrete personer, der befandt sig i en given indkomstgruppe i 2008. Når der kan opstå to forskellige syn på indkomstudviklingen i Danmark, skyldes det, at andre analyser bruger en anden metode. Danmarks Statistik laver fx et nedslag i startåret, opdeler danskerne i det pågældende år i grupper efter indkomst og ser, hvor meget man skal tjene for at tilhøre hver af indkomstgrupperne. Samme nedslag laver de så i analysens slutår. Det indebærer en stor udskiftning i de personer, som man finder i lavindkomstgruppen i hhv. 2008 og 2017, og analysen viser således ikke, hvordan indkomsten har udviklet sig for de konkrete personer, der i startåret tilhørte en bestemt indkomstgruppe. Men alligevel anvender Danmarks Statistik et ordvalg, der fejlagtigt får folk til at tro, at det er de samme mennesker, der fastholdes på en lav indtjening.

Gennemsnitlig procentvis vækst i disponibel indkomst fra 2008 til 2017, for personer som i 2008 befandt sig i en given indkomstkventil

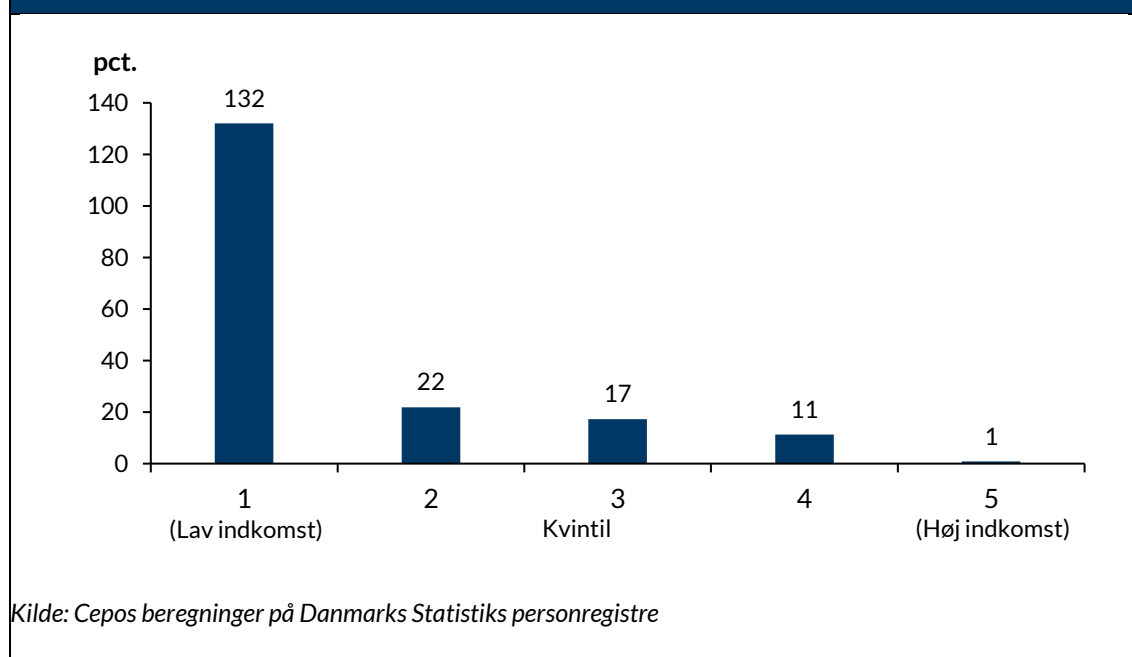
Kilde: Cepos beregninger på Danmarks Statistiks personregistre

I den offentlige debat fremføres ofte den påstand, at væksten i økonomien i de senere år har forbigået dem med de laveste indkomster og primært er kommet dem til gode, der i forvejen har de højeste indkomster. Det er imidlertid ikke korrekt. Misforståelsen opstår, når man ser på udviklingen i de laveste indkomster sammenlignet med de højeste indkomster over tid og ser bort fra, at det ikke er de samme mennesker, der befinder sig i hver af disse kategorier over tid. Der er fx stor mobilitet ud af lavindkomstgruppen. Omkring 3 ud af 10 af de personer, der befinder sig blandt de 20 pct. med lavest indkomst i et givet år, er ude af gruppen efter 1 år. Det er altså ikke de samme mennesker, der har lav indkomst år efter år.

CEPOS har i stedet fulgt personer, som på et givet tidspunkt befinder sig i fem forskellige indkomstgrupper, jf. figur 1. Første kvintil er den femtedel, der har de laveste indkomster efter skat (124.000 kr.¹ om året i gennemsnit), mens femte kvintil har den højeste indkomst efter skat (497.000 kr. om året i gennemsnit). Studerende er ikke medtaget.

I perioden 2008-17 har de personer, som i 2008 befandt sig i første kvintil (med lavest indkomst) haft en indkomstfremgang på hele 132 pct., mens personer, der i 2008 befandt sig i 5. kvintil (med højest indkomst) har haft stort set uændret indkomster.

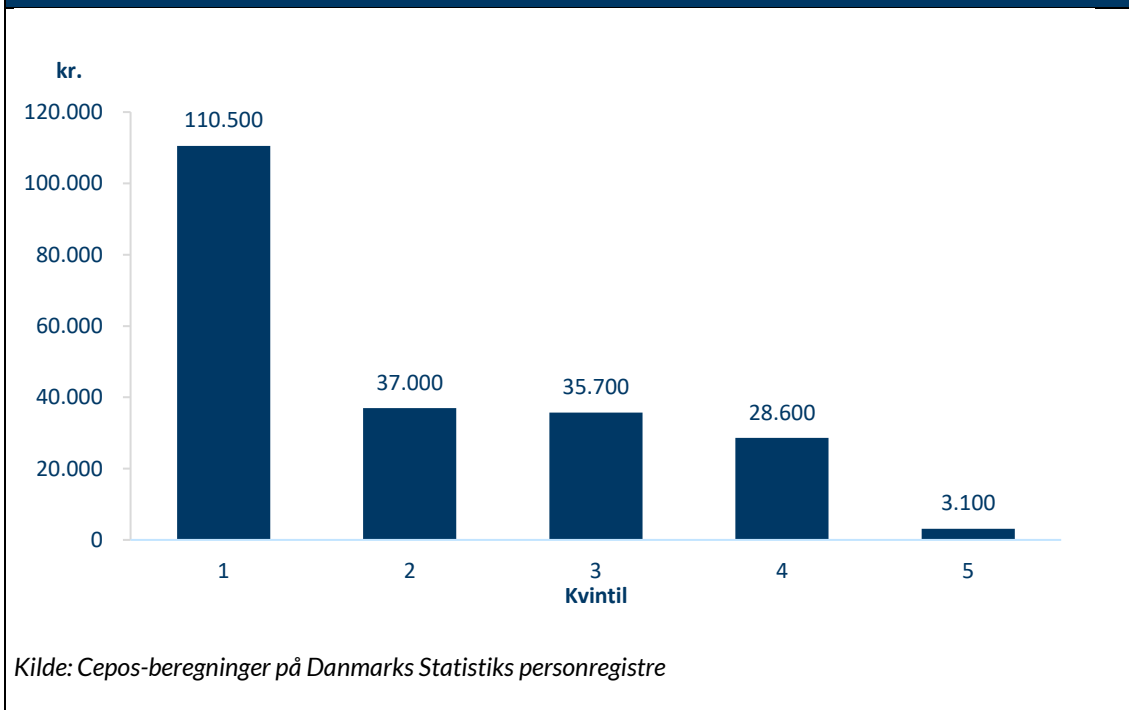
Figur 1. Gennemsnitlig procentvis vækst i disponibel indkomst fra 2008 til 2017, for personer som i 2008 befandt sig i en given indkomstkventil

Omregnet i kroner og ører betyder det, at dem med lavest indkomst i løbet af perioden har fået en indkomstfremgang på i alt 110.500 kr., jf. figur 2.

¹ Alle indkomster er opgjort i 2019 niveau og ækvivaleret. Ækvivalering betyder, at en families samlede indkomster deles ligeligt ud på alle familiemedlemmer og der korrigeres for stordriftsfordele.

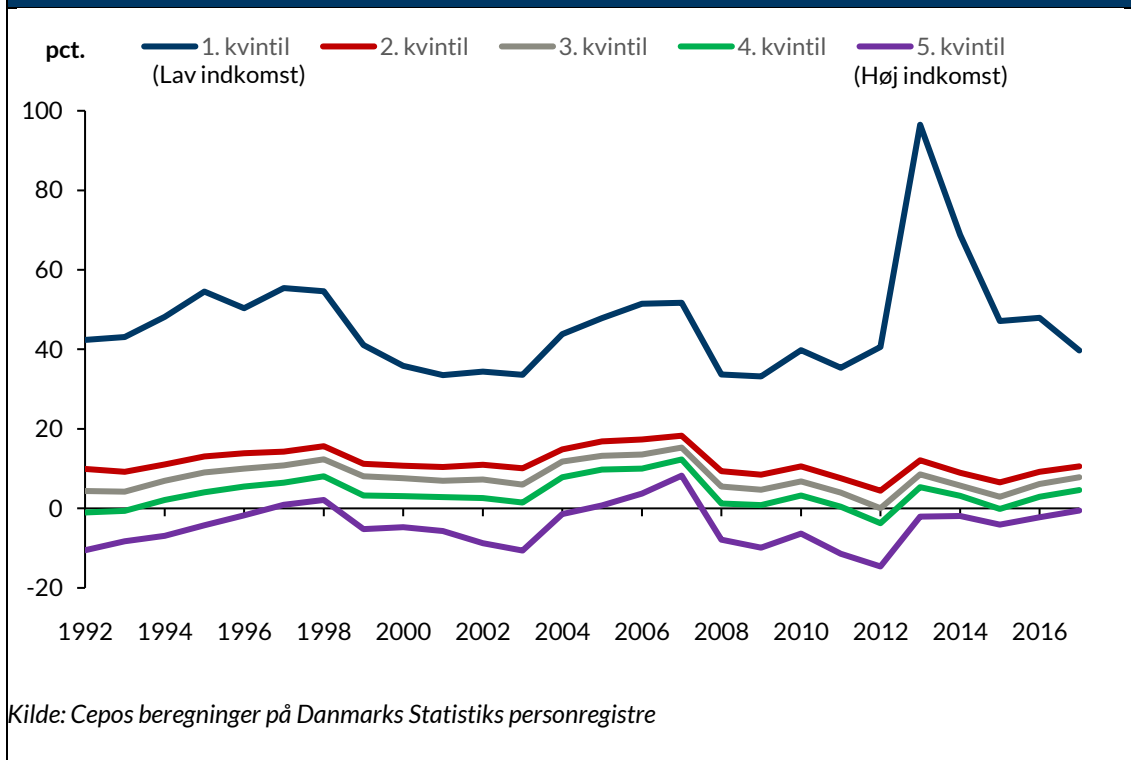
Figur 2. Gennemsnitlig procentvis vækst i disponibel indkomst fra 2008 til 2017, for personer som i 2008 befandt sig i en given indkomstkventil, 2019-priser

At personer med lave indkomster har større indkomstfremgang end personer med højere indkomster, er ikke specifikt for denne periode (2008-2017), men er et helt generelt fænomen, jf. figur 3 nedenfor. Opdelingen i fem indkomstgrupper (kvintiler) frem for f.eks. 10 (deciler) er gjort for overskuelighedens skyld, og har ingen kvalitativ betydning.

Figur 3 viser den gennemsnitlige årlige vækst i den disponible indkomst for personer, som i begyndelsesåret befandt sig i en given indkomstkventil, målt i løbende 5-års perioder. Med andre ord: Når værdien for den første kvintil (den mørkeblå kurve) i 2017 udgør 40 pct., er det et udtryk for, at den femtedel af befolkningen, som fem år forinden (2012) havde den laveste indkomst, i de efterfølgende fem år i gennemsnit har haft en indkomstfremgang på 40 pct. Tilsvarende ses, at den femte kvintil, altså de 20 procent med de største indkomster, i 2017 har haft en indkomstfremgang på tæt på nul procent om året siden 2012.

Figur 3. Gennemsnitlig vækst i løbende 5-års perioder i disponibel indkomst for personer, som 5 år før befandt sig i en given indkomstkvin til

Figuren illustrerer flere pointer, der punkterer populære myter om samfundsudviklingen. Den første myte er, at dem med de højeste indkomster i gennemsnit har den største indkomstfremgang. Det forholder sig omvendt, uanset hvilken 5-års periode man ser på siden 1992. Dem med de laveste indkomster har den markant største indkomstfremgang. Personer med de næstlaveste indkomster ligger nummer 2 med hensyn til indkomstfremgang osv. Dem med de højeste indkomster kan i gennemsnit ikke forvente indkomstfremgang overhovedet, hvis man ser på den historiske udvikling frem til i dag.

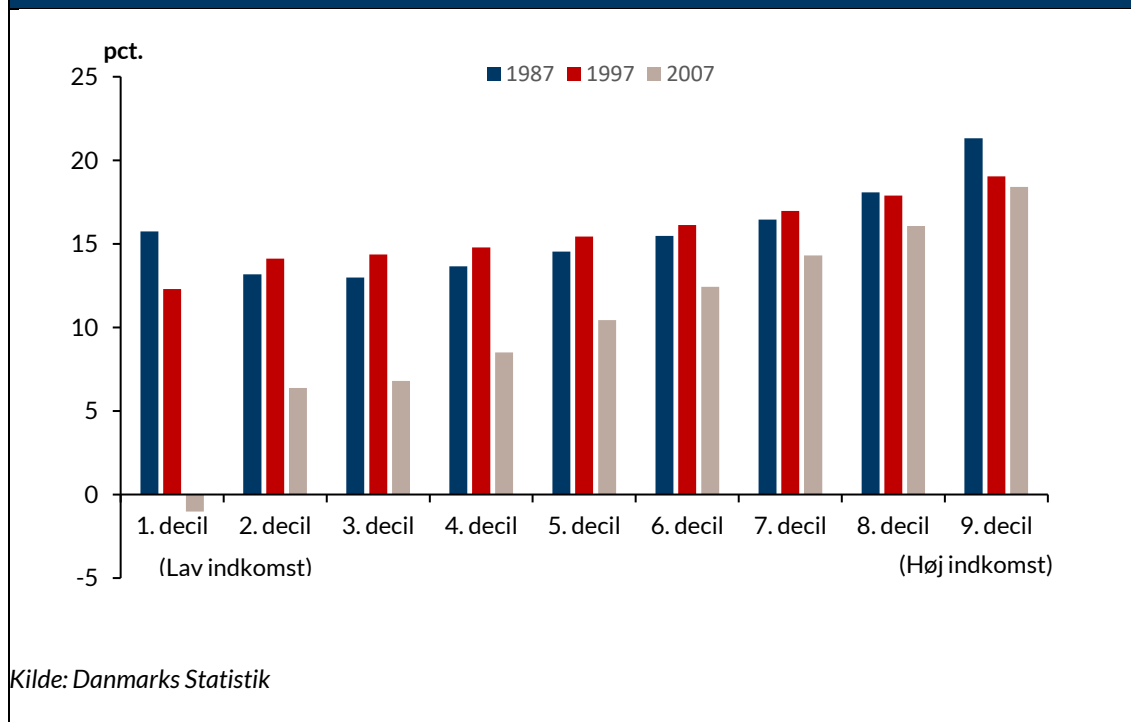
Den anden myte er, dem med de laveste indkomster er blevet koblet af velstandsudviklingen i de senere år, især siden finanskrisen. Det er ikke tilfældet. De seneste to årtier har de 20 procent med lavest indkomst haft en fem-årig indkomstfremgang i størrelsesordenen 30-50 pct. uden nogen klar tendens til hverken stigning eller fald i denne vækstrate. Eneste markante afvigelse er årene 2013 og 2014, hvor indkomstfremgangen i de foregående fem år var markant højere (hhv. 96 og 69 procent). Det kan ses som et udtryk for, at de som blev ramt hårdest af finanskrisen fem år forinden hurtigt genvandt en stor del af det tabte i de efterfølgende år.

Hvordan opstår myten om manglende indkomstfremgang for folk med lave indkomster?

Myten om den manglende indkomstfremgang for personer med lave indkomster skyldes, at forskellige begreber ofte sammenblandes på grund af uklar formidling af indkomststatistikker. Både medierne og sågar Danmarks Statistik gør sig skyldige i dette. Lad os benytte Danmarks Statistik

som eksempel. I en analyse² fra november 2018 ser Danmarks Statistik på, hvordan beløbsgrænsen for at tilhøre forskellige indkomstdeciler, fx de 10 pct. med lavest indkomst, har udviklet sig. Det Analysen finder, at der de seneste 10 år ikke er sket nogen stigning i beløbsgrænsen for første decil, jf. figur 4.

Figur 4. Indkomststigning efter decilgrænser. Ækvivaleret disponibel indkomst 2017-priser

Selvom denne beregning altså ikke beskæftiger sig med, hvordan indkomstudviklingen har været for dem med lavest indkomst for 10 år siden, konkluderer Danmarks Statistik følgende, både i notatet og på twitter (se figur 5 nedenfor): ”I løbet af de seneste ti år er indkomstniveauet stort set uforandret for de 10 pct. med lavest indkomst, hvorimod dem i toppen af indkomstfordelingen har oplevet indkomststigninger”. Det er en meget uklar formulering, som uden tvivl får mange til at tro, at der er tale om, at de 10 procent med laveste indkomst i 2007 ikke har haft indkomstfremgang siden. Det er imidlertid ikke, hvad analysen viser. Den viser alene, at det beløb, man skal tjene om året for at ligge på grænsen af første og anden decil ikke er steget i perioden 2007-2017.

² Nyt fra Danmarks Statistik nr. 424, 13. november 2018 <https://www.dst.dk/da/Statistik/nyt/NytHtml?cid=29483>

Danmarks Statistik bør fremover formulere sig mere præcist for at undgå den slags misforståelser. Blandt andet bør Danmarks Statistik for at undgå misforståelser altid påpege, at følger man konkrete personer over tid, har dem med de laveste indkomster den største indkomstfremgang. Det samme bør medierne.

Politikere, debattører og meningsdannere bidrager også til at udbrede myten om manglende indkomstfremgang for personer med lav indkomst. Et nyligt eksempel er en kronik³ forfattet af Lizette Risgaard, formand for LO. Her skriver hun:

"Mens de rigeste 10 pct. af befolkningen i gennemsnit har fået 65.000 kr. mere mellem hænderne om året siden 2010, så er det tilsvarende beløb for de 40 pct. fattigste blot 3.000 kr."

LO giver læseren det indtryk, at de 40 procent fattigste i 2010 kun har haft en indkomstfremgang på 3.000 kr. om året i gennemsnit. Men i virkeligheden er der tale om, at det i dag i høj grad er nogle andre personer, der udgør de 40 procent fattigste. Samme indvending gælder den påståede indkomstfremgang for de 10 procent rigeste.

Lizette Risgaard giver fejlagtigt indtryk af, at hun har fulgt henholdsvis de 40 procent med lavest indkomst og de 10 procent med højest indkomst i 2010, og set på hvordan deres indkomst i gennemsnit har udviklet sig frem til i dag. Gør man dét, får man et ganske andet resultat, end det Risgaard når frem til. De 40 procent med lavest indkomst i 2010 har i gennemsnit haft en

³ "Vi skal have et ulighedsstop", Jyllands-Posten, 25. december 2018

indkomstfremgang på 41.900 kr. frem til 2017⁴, mens de 10 procent mest vellønnede har haft en indkomstfremgang på – 27.800 kr., altså et fald i indkomst.

Hvorfor er dette vigtigt?

Dette notat har præsenteret to forskellige opgørelser af indkomstudviklingen for forskellige indkomstgrupper. CEPOS' opgørelse følger personer over tid. Danmarks Statistik ser på, hvordan indkomstgrænsen for en given indkomstdecil udvikler sig over tid. Begge opgørelser er relevante, idet de viser forskellige ting. Det er imidlertid problematisk, når der drages konklusioner om, hvordan det går personer over tid ud fra Danmarks Statistiks opgørelse. Det kan den ikke anvendes til, men det bliver den anvendt til i den offentlige debat.

Opgørelsen i dette notat er den relevante at anvende, hvis vi er interesserede i at konstatere, om personer med lav indkomst har en god chance for at forbedre deres livsvilkår ved at øge deres indkomst. Analysen viser, at det er i høj grad tilfældet.

Danmark har altså en forholdsvis høj indkomstmobilitet. I et samfund med høj indkomstmobilitet er det mindre problematisk, hvis de lave indkomster ikke stiger i takt med de højere indkomster. Det skyldes, at personer, der begynder deres erhvervskarriere med lave indkomster, typisk opnår bedre betalte jobs relativt hurtigt. Eksistensen af et lavtløns-arbejdsmarked kan ligefrem fungere som en adgangsbillet til senere lønfremgang for personer med få formelle kvalifikationer, såsom flygtningen og indvandrere eller ufaglærte.

⁴ Målt i faste priser (2019)